

ОТЧЕТЪТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА -
НАКРАТКО

2023

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Основната цел на настоящия информационен бюлетин е **да представи накратко и по разбираем начин основните акценти в отчета за изпълнението на Бюджет 2023.**

Отчетите за изпълнението на държавния бюджет по показателите, по които е приет, и на консолидираната фискална програма (КФП) са въз основа на годишните отчети на първостепенните разпоредители с бюджет и отчета на централния бюджет. Планирането, изпълнението и отчитането на КФП се извършва на **касова основа**.

Държавният бюджет е годишният финансов план на държавата и се приема ежегодно от Народното събрание със Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ) за съответната година. Освен държавния бюджет, Народното събрание приема и Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване и Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса при осигурена съгласуваност с държавния бюджет и включване в годишните разчети по КФП. На местно ниво общинските съвети приемат бюджетите на общините, като размерите на бюджетните взаимоотношения с държавния бюджет съответстват на приетите със закона за държавния бюджет за съответната година. Бюджетите на Българската академия на науките, държавните висши училища, Българската телеграфна агенция, Българската национална телевизия, Българското национално радио, както и другите обособени лица и структурни единици, включени в КФП, се приемат от управителните им органи съгласно законите, уреждащи техния статут.

Консолидираната фискална програма (КФП) е система от обобщени показатели на включените в нея бюджети, сметки за средства от ЕС и сметки за чужди средства на бюджетните организации. Чрез показателите на КФП се прави оценка на провежданата политика в областта на приходите (данъчно-осигурителната политика, ефективността на приходните администрации, формирането на неданъчните приходи, администрирането на помощите и др.), за преразпределителната функция на държавата и за приоритетните сектори, финансирани с публични средства. Бюджетното салдо, приходите и разходите по КФП са основните показатели при представянето на фискалната политика.

Акцент на фискалната политика е и разглеждането на показателите на т. нар. **начислена основа за сектор „Държавно управление“**, който съгласно Европейската система от сметки 2010 (ЕСС 2010) включва всички институционални единици, които са производители на непазарна продукция, предназначена за индивидуално и колективно потребление. С други думи това са всички органи и институции на законодателната, изпълнителната и съдебната власт на държавата, вкл. общинските администрации и социалноосигурителните фондове. Този сектор включва и ограничен брой нефинансови предприятия с предимно непазарна продукция, контролирани от централното правителство или общинските администрации, които са извън обхвата на КФП, както и нетърговски организации извън КФП, но контролирани и основно финансирани от централното правителство и общинските администрации.

Независимо от различния обхват и методология за изчисляване на основните показатели по КФП и на сектор „Държавно управление“, техният преглед показва от различен ракурс целите и резултатите на провежданата фискална политика и бюджетната позиция за съответния период.

Основни макроикономически индикатори¹ през 2023 г.

1,8 % реален
растеж на БВП

- През 2023 г. реалният растеж на brutния вътрешен продукт (БВП) на България се забави до 1,8 пр. пункта.

183 743 млн. лв.
БВП по текущи
цени

- В номинално изражение БВП на страната достигна 183 743 млн. лв., което представлява номинален растеж от 9,5 % спрямо 2022 г.

8,6 %
средногодишна
инфлация

- Средногодишната инфлация, според хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ), достигна 8,6 процента.

4,3 % коефициент
на безработица

- През 2023 г. коефициентът на безработица в страната достигна 4,3 процента.

0,9 % ръст на
производител-
ността на труда

- През 2023 г. реалният растеж на производителността на труда се забави до 0,9 процента.

0,3 % от БВП
дефицит по
текущата сметка
на платежния
баланс

- Дефицитът по текущата сметка през 2023 г. се сви с 1,1 пр. п., до 0,3 % от БВП.

¹Данните на НСИ за 2023 г. са предварителни и съответстват на използваните при изготвянето на Отчета за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2023 г. и придружаващите го документи, приет с Решение на МС № 663/27.09.2023 г.

Съпоставка на отчетните данни за макроикономическите показатели с допусканията и параметрите, заложи в макроикономическата прогноза по ЗДБРБ за 2023 г.

При съставяне на бюджета се използва за база макроикономическа прогноза на Министерството на финансите, която се основава на определени допускания и оценки към момента на нейното изготвяне. Съпоставката на реалните отчетни данни за БВП с използваните прогнозни оценки на етапа на планиране дава възможност да се оцени до каква степен изпълнението на бюджета следва прогнозирания макроикономически сценарий и да се идентифицират факторите, допринесли за отклонение на отчетните данни от прогнозите. Голяма част от тези фактори е трудно да бъдат обхванати и правилно оценени на етапа на изготвяне на прогнозата. Следващите редове обясняват наблюдаваните разлики между прогнозните и отчетните стойности на БВП за 2023 година.

Представената съпоставка на отчетните данни за 2023 г. е спрямо макроикономическата прогноза², с която бе приет ЗДБРБ за 2023 г.

Номиналната стойност на БВП за 2023 г. по предварителни данни на НСИ към април 2024 г. е със 742 млн. лв. по-ниска от прогнозата, използвана в ЗДБРБ за 2024 г., изготвена през март 2023 г. Причината е по-нисък номинален растеж на БВП по линия на дефлатора на БВП.

Отчетеният реален растеж на БВП бе колкото прогнозирания в ЗДБРБ за 2023 г., а именно 1,8 %. Наблюдаваха се разлики по компоненти на БВП, което, от една страна, се обяснява с ревизията на данните за 2022 г., а от друга - с разлики между отчет и очаквания за външните допускания. Инвестициите в основен капитал през 2022 г. бяха ревизирани от спад на растеж и това оказва ефект върху динамиката им през 2023 г. В допълнение частната инвестиционна активност през годината бе по-слаба от очакваното. Забавянето на растежа на ЕС през годината бе по-силно от очакваното и това се отрази в спад на износа на стоки. При изготвяне на прогнозата за 2023 г. бе заложен неутрален принос на изменението на запасите, но отчетните данни показват силно отрицателно изменение. Намалението на запасите бе съпътствано от спад във вноса на стоки.

Дефлаторът на БВП за 2023 г. бе по-нисък от прогнозирания с 2 пр. п. Принос за това разминаване имаха всички компоненти на БВП и най-вече потреблението на домакинствата и инвестициите, чиито дефлатори не следваха динамиката на инфлацията през годината.

Отчетеният от НСИ растеж на заетостта (съгласно дефиницията на ЕСС 2010) бе с 0.6 пр. п. по-висок от прогнозирания в бюджета за 2023 г. В същото време прогнозираният коефициент на безработица е с 0,2 пр. п. по-нисък спрямо действителния. Трябва да се има предвид, че през годината бяха направени съществени ревизии в данните за населението през 2022 г. (поради излезлите данни от последното преброяване), които силно повлияха на показателите на пазара на труда за 2022 г. Като пример, първоначално през 2022 г. бе отчетен ръст на заетостта от 1,3 %, докато според актуализираните данни заетостта през същата година вече е намалела с 0,3 %. Подобни промени, макар и в по-малък размер, има и в данните от Наблюдението на работната сила и в частност с безработицата. Това съществено промени базата, на която е правена прогнозата.

Разминаване се наблюдаваше по отношение на компенсацията на един нает, като прогнозирания номинален темп бе с 1,8 пр. п. по-нисък спрямо отчетните данни. Последното отразяваше както по-високия реализиран ръст на заетите спрямо очакваното, така и по-високия ръст на средната работна заплата от този, който бе представен в прогнозата.

² <https://www.minfin.bg/upload/55413/PMC+459-2023.pdf>

Прогнозата по отношение на инфлационните процеси в страната през 2023 г. почти напълно съвпада с отчетните данни, както по отношение на средногодишната стойност на инфлация, така и по отношение на профила на изменение на общия ХИПЦ по месеци на годишна база през годината.

По отношение на платежния баланс, през 2023 г. бе отчетен дефицит по текущата сметка³ от 0,3 % от БВП спрямо очаквана отрицателна стойност от 0,7 %. При търговията със стоки подобрението на баланса, изразено като съотношение спрямо БВП, бе по-силно от очакваното. По-слабото търсене в рамките на ЕС и по-ниските износни цени се отразиха в по-голям номинален спад на износа на стоки (8,1 %) спрямо очаквания (-0,3 %). Същевременно, използването на натрупаните запаси вместо внос бе по-голямо от предвиденото в прогнозата и също се отрази в значителен номинален спад на вноса на стоки (10,1 %) спрямо очаквано леко повишение (0,5 %). Реализираните нива както на вноса, така и на износа на стоки бяха по-ниски от прогнозата, като търговският дефицит също бе по-малък от очакваното. Отчетеният баланс при търговията с услугите бе по-висок от прогнозирания, основно повлиян от по-висок от очаквания износ на ИКТ услуги, докато динамиката на износа на другите групи услуги и на вноса съответстваше на прогнозата. Общото салдо на доходните статии през годината достигна дефицит от 3,5 % от БВП, спрямо очакван 1,2 %. Отклонението спрямо прогнозата се дължи почти изцяло на реализирания по-голям дефицит при първичния доход (*изплатен доход от преки инвестиции*).

Растежът на кредита за неправителствения сектор през 2023 г. се забави в по-малка степен спрямо макроикономическата прогноза, използвана за разработването на ЗДБРБ за 2023 г. От една страна, това се дължеше на по-слабо забавяне при растежа на кредита за нефинансови предприятия, а от друга кредитът за домакинства продължи да се ускорява поради слабата трансмисия на паричната политика на ЕЦБ и все още ниските лихвени проценти по жилищни кредити, както и продължаващото нарастване на цените на жилища. По отношение на прогнозата за парично предлагане, при депозитите на нефинансовите предприятия се наблюдаваше по-бързо забавяне на растежа им спрямо очакванията.

³ В параграфа е представено сравнение между прогнозни и отчетни данни по елементи на платежния баланс (аналитичното представяне).

Фискалните развития през 2023 г. бяха доминирани от множество фактори, влияещи разнопосочно върху бюджетните показатели. Върху фиска продължиха да оказват влияние волатилните цени на международните пазари на суровини и енергоносители, нарушените вериги за доставка и наложените санкции поради войната в Украйна. Ситуацията през 2023 г. обаче е значително променена – за разлика от шоковото нарастване на цената на енергоносителите и в частност на нефта и природния газ на международните пазари непосредствено след избухването на войната, през първите седем месеца на 2023 г. се наблюдаваше значително поевтиняване и завръщане на цените към предвоенните им нива при много от енергоносителите и суровините, което съответно се отрази и върху приходите при облагането при внос и върху данъчната основа при сделки в страната и при вътреобщностни придобивания. Подобна е и тенденцията при цените на природния газ и електрическата енергия на регионалните борси.

Салдото по КФП на касова основа за 2023 г. е отрицателно в размер на 5 618,1 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2023 г. представлява 3,1 % от БВП (по предварителни данни). С мотивите към законопроекта за държавния бюджет за 2024 г. (РМС №830/24.11.2023 г.) индикативната цел за бюджетното салдо по КФП за 2023 г. бе променена спрямо заложената с мотивите към ЗДБРБ за 2023 г. (РМС №459/05.07.2023 г.), отчитайки рисковете вторият транш по Плана за възстановяване и устойчивост да бъде отложен. В резултат индикативният размер на дефицита по КФП за 2023 г. в разчетите за годината възлиза на 5,8 млрд. лв., което означава, че салдото по КФП за 2023 г. съответства на заложеното в програмата за годината.

Заложените в ЗДБРБ за 2023 г. ограничители по отношение на държавния дълг са спазени. В номинално изражение държавният дълг към края на 2023 г. възлиза на 40,5 млрд. лв. (22,0 % от БВП), или под прага на предвиденото в ЗДБРБ дългово ограничение от 40,6 млрд. лв.,

Приходите, помощите и даренията по КФП за 2023 г. са в размер на 67,0 млрд. лв. и нарастват номинално с 2,3 млрд. лв. спрямо отчетените за 2022 г., за което основен принос имат данъчните приходи. Приходите останаха по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. главно поради забавянето на втория транш за България по Механизма за възстановяване и устойчивост на ЕС. Параметрите по изпълнението при основните данъци и осигурителни вноски са добри, като данъчните приходи нарастват номинално с 11,8 на сто (5,5 млрд. лв.) спрямо 2022 г. Постъпленията в групата са в размер на 52,3 млрд. лв., като съпоставено с плана за годината повечето данъци и осигурителни вноски отчитат превишение на разчетите към ЗДБРБ за 2023 г., с изключение на приходите от ДДС от внос и в по-малка степен от корпоративните данъци и мита. Поради забавянето при тези данъци общите приходи в групата на данъчно-осигурителните приходи представляват 98,4 на сто от разчета за годината. Най-осезаемо забавяне спрямо годишния план има при приходите от ДДС от внос, където негативно влияние върху динамиката на приходите от този данък оказаха средните борсови цени (в долари) на суровините, които формират основна част от вноса от трети страни. Поради тези фактори постъпленията в частта на косвените данъци останаха с 659,1 млн. лв. под заложените с разчетите по ЗДБРБ за 2023 г. и представляват 97,2 на сто от плана за годината. При преките данъци преизпълнението на разчетите при данъците върху доходите на физическите лица компенсира частично неизпълнението на разчетите за приходите от корпоративни данъци, с което приходите в групата са с 402,1 млн. лв. по-ниски от разчетените със ЗДБРБ за 2023 г. или 96,5 на сто изпълнение на плана за годината.

От страна на **разходите**, също както при приходите, се отчита по-слабо усвояване на планираните разходи, основно по държавния бюджет, като следва да се отбележи, че то се дължи на по-ниско усвояване на текущите разходи (основно разходи за субсидии, издръжка и други), докато капиталовите разходи и капиталовите трансфери надвишават разчета за годината. Значителен ръст на разходите, съпоставен с предходната година (повече от 60 на сто), се отчита по сметките за средства от ЕС, което е свързано с по-високите разходи във връзка с приключването на проектите за програмния период 2014-2020 г. Съгласно чл. 65 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и Съвета (Регламента) крайният срок, в който бенефициентите по оперативните програми, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмния период 2014-2020, можеха да извършат разходи по изпълняваните от тях проекти бе 31.12.2023 г. Това е и причината за извършване на значителен обем разплащания през втората половина на годината и особено в края 2023 г. С цел усвояване на средствата по програмите и успешното приключване на проектите бенефициентите положиха огромни усилия за своевременно извършване на всички разходи по изпълняваните от тях проекти, а Управляващите органи - да верифицират и предоставят (разплатят) договорената безвъзмездна финансова подкрепа към бенефициентите. Именно високият ръст на капиталовите разходи по сметките за средства от ЕС, подкрепен и от нарастването на инвестиционните разходи по държавния бюджет и бюджетите на общините, е причината за значителния ръст при капиталовите разходи на консолидирано ниво спрямо предходната година от над 60 на сто.

При отделните елементи на разходите забавяне при усвояването на разчетите се отчита при разходите за издръжка, разходите за субсидии за нефинансови предприятия и други. За разлика от 2022 г., когато високите цени на електрическата енергия, търгувана извън регулирания пазар и одобрените програми за изплащане на компенсации към бизнеса доведоха до значително увеличение на изплатените субсидии за нефинансови предприятия, през по-голямата част на 2023 г. цените на електрическата енергия на сегмента „ден напред“ на Българската независима енергийна борса останаха под законово регламентирувания праг от 200 лв. на мегават час за изплащане на компенсации, което доведе до значително свиване на разходите за субсидии. Освен това бяха отчетени и по-ниски от планираните разходи за издръжка в редица разпоредители с бюджет по държавния бюджет, с което салдото по държавния бюджет отчете подобрене спрямо заложеното в ЗДБРБ за 2023 г.

Мерки в частта на приходите относно социално-икономическите последици, свързани с енергийната криза и инфлационния натиск и информация за разходите по програмите за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи

Някои от приетите със Закона за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2022 г. мерки за смекчаване на инфлационния натиск като нулева ставка на ДДС за доставките на хляб и брашно запазиха действието си и през 2023 г., докато при мярката, свързана с освобождаване от акциз на електроенергия, природен газ и втечен нефтен газ (LPG), срокът на действие беше съкратен от 30.06.2025 г. на 31.07.2023 година. В срок до 01.07.2023 г. се прилагаше и намалената ставка на ДДС от 9,0 % за доставки на природен газ и централно отопление с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми сделки в страната и вътреобщностни придобивания.

От началото на 2023 г. се повиши и прагът за регистрация по ЗДДС от 50 на 100 хил. лв., като тази мярка доведе до 110,0 млн. лв. по-малко данъчни приходи.

През 2023 г. продължи действието на въведената временна солидарна вноска, която следва да се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска

дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Мярката е регламентирана в ЗКПО (§ 9 от ПРЗ на ЗКПО в сила от 8.10.2022 г. – ДВ, бр. 99 от 2022 г.). Вноската се определя и внася за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 година. С приетите промени (ДВ, бр. 86 от 2023 г., в сила от 13.10.2023 г.), ставката на тази вноски е повишена от 33 на 50 на сто върху основата за определяне на временната солидарна вноски.

Министерският съвет с Решение № 104 от 2023 г. и с Решение № 688 от 2023 г. одобри две Програми за компенсирание разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи, в т.ч. за периода от 1 януари 2023 г. до 31 март 2023 г. и за периода от 1 септември 2023 г. до 31 декември 2023 г.

С § 8 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. и § 3 от ПЗР на ЗДБРБ за 2023 г. е регламентиран нов източник на средства за покриване на разходи по чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката по приети от Министерския съвет програми и това са целеви вноски по бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) от производители на електрическа енергия, обществени доставчици на електрическа енергия и търговците на електрическа енергия, които отговарят на определени изисквания, посочени в нормативните документи.

Общият размер на приходите от целеви вноски, постъпили по бюджета на ФСЕС в изпълнение на посочените нормативни актове за периода 01.12.2022 г. - 31.12.2023 г., е 949,2 млн. лв. Изпълнението им спрямо включените в КФП 692,5 млн. лв. е 137,07 %, а спрямо достигнатите по уточнен план (УП) 952,2 млн. лв. - 99,68 %.

На база подадената от ФСЕС информация през 2023 г. са изплатени 588,8 млн. лв. компенсация по одобрени от МС програми за компенсирание разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи, в т.ч. 233,2 млн. лв. по одобрените с РМС № 104 от 2023 г. и с РМС № 688 от 2023 г. програми и 355,6 млн. лв. по одобрените с РМС № 534 и № 710 от 2022 г. програми.

Информация за разходи, свързани с хуманитарната криза от военните действия в Украйна

Отчетените от първостепенните разпоредители с бюджет (ПРБ), вкл. общините разходи за 2023 г. за финансиране на дейности по оказване на незабавна хуманитарна помощ на живеещите в Украйна български граждани и българи с украинско гражданство, включително при необходимост от евакуация, за предоставяне на хуманитарна помощ за Украйна, както и за извършване на разходи за справяне с последствията от военните действия срещу Украйна са в размер на 517,1 млн. лв., от които 489,5 млн. лв. за сметка на националния бюджет и 27,6 млн. лв. за сметка на средства от ЕС. Средствата, изразходвани от общините, са в размер на 1,4 млн. лв., като от тях 1,3 млн. лв. са разходи за справяне с последствията от военните действия срещу Украйна и 0,1 млн. лв. са предоставени като хуманитарна помощ за Украйна.

Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последствия от пандемията

Мерки в частта на приходите

През периода продължи изпълнението на някои мерки, насочени в подкрепа на гражданите, бизнеса и заетостта, предприети през периода 2020-2022 г. в отговор на борбата с разпространението на заразата с COVID-19 и във връзка със скока на цените на горивата и на основни хранителни продукти, породени от нарасналото търсене в европейски и световен

мащаб. Това са главно мерки, свързани с прилагане на намалена ставка за ДДС на определени стоки и услуги от 20 % на 9 %, и увеличениния размер на данъчните облекчения за деца (чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ) и те продължиха да се прилагат през цялата 2023 г., като се запази и възможността за авансово ползване на облекченията за деца.

Мерки в частта на разходите

Извършените разходи към 31.12.2023 г. във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, в т.ч. мерки за подкрепа на бизнеса, мерки за подкрепа на домакинствата, мерки на органите на държавно управление, натоварени с дейности по овладяването на пандемията и последствията от COVID-19, от ПРБ и общините са в общ размер на 242,8 млн. лв., от които 82,2 млн. лв. средства от ЕС. Средствата, изразходвани от министерствата и ведомствата, са 232,2 млн. лв. (от тях 78,7 млн. лв. са средства от ЕС), а от общините – 10,6 млн. лв., от които 3,5 млн. лв. са средства от ЕС.

Основни параметри по изпълнението на приходите и разходите по КФП за 2023 г.

Изпълнението на основните параметри по КФП за 2023 г., отнесено към предходната година и към програмата е, както следва:

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ⁴	Отчет	Програма ⁵	Отчет	Изпълнение спрямо 2022 г.	Изпълнение спрямо програма
	2022 г.	2023 г.	2023 г.		
Приходи, помощи и дарения	64 788,7	69 471,8	67 040,8	103,5%	96,5%
-Данъчно-осигурителни приходи	46 783,0	53 166,0	52 318,4	111,8%	98,4%
Преки данъци	9 923,8	11 624,3	11 222,2	113,1%	96,5%
Косвени данъци	21 541,5	23 406,5	22 747,4	105,6%	97,2%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	13 737,7	15 470,5	15 626,3	113,7%	101,0%
Други данъци	1 580,0	2 664,6	2 722,4	172,3%	102,2%
-Неданъчни приходи	12 000,3	11 152,2	10 891,8	90,8%	97,7%
-Помощи и дарения	6 005,4	5 153,6	3 830,7	63,8%	74,3%
Разходи и вноска в бюджета на ЕС	66 112,3	74 051,8	72 658,9	109,9%	98,1%
-Нелихвени разходи	63 755,5	71 185,7	69 978,2	109,8%	98,3%
Текущи нелихвени	58 001,5	62 953,0	60 712,4	104,7%	96,4%
в т.ч. социални и здравно-осигурителни плащания	25 651,8	31 051,7	29 947,3	116,7%	96,4%
Капиталови разходи	5 706,6	8 211,9	9 201,3	161,2%	112,0%
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	47,3	20,7	64,5	136,2%	311,5%
-Лихви	651,8	823,8	830,8	127,5%	100,9%
Външни лихви	501,2	684,4	681,9	136,0%	99,6%
Вътрешни лихви	150,6	139,4	149,0	98,9%	106,9%
-Вноска в бюджета на ЕС	1 705,0	2 042,4	1 849,9	108,5%	90,6%
Дефицит/излишък	-1 323,6	-4 580,0	-5 618,1		

⁴ Поради закръгление в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

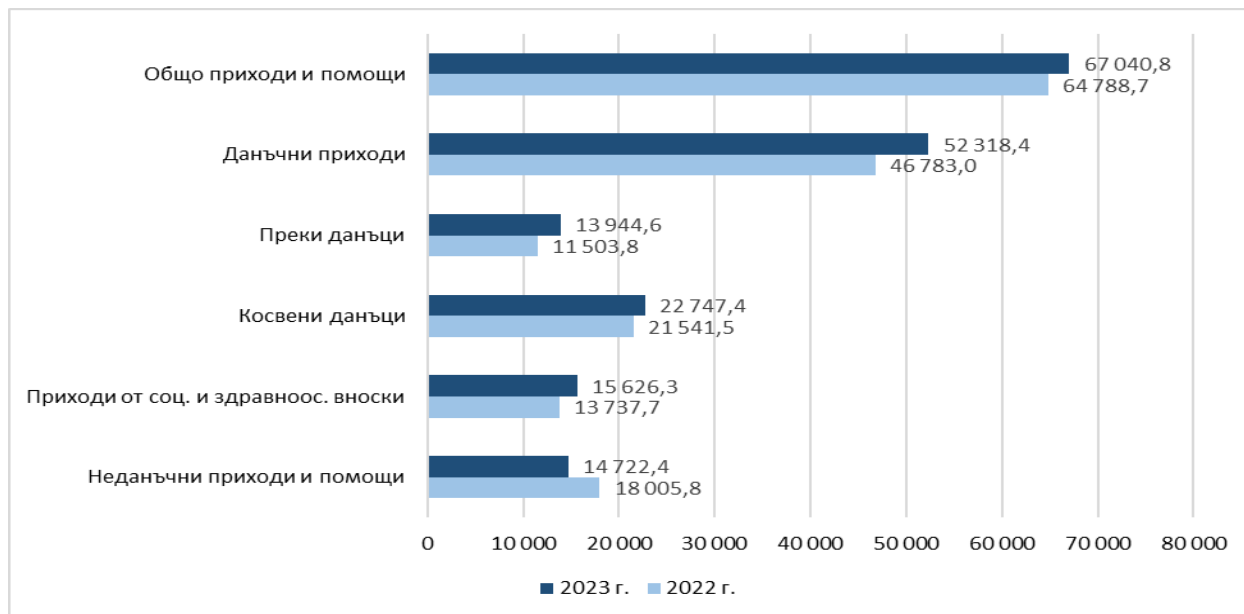
⁵ В колоната „програма“ са посочени разчетите към мотивите към ЗДБРБ за 2023 г. (РМС №459/05.07.2023 г.). С мотивите към законопроекта за държавния бюджет за 2024 г. (РМС №830/24.11.2023 г.) индикативната цел за бюджетното салдо по КФП за 2023 г. бе променена спрямо заложената с мотивите към ЗДБРБ за 2023 г. (РМС №459/05.07.2023 г.), отчитайки рисковете вторият транш по Плана за възстановяване и устойчивост да бъде отложен за 2024 г. В резултат индикативният размер на дефицита по КФП за 2023 г. в разчетите към ЗДБРБ за годината (-4,6 млрд. лв.) е променен на дефицит в размер на 5,8 млрд. лв., като отчетената стойност не надвишава този разчет.

С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2023 г.:

- i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи“ са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
- ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи“.

➤ **Приходите, помощите и даренията** по КФП за 2023 г. са в размер на **67 040,8 млн. лв.**, което представлява 96,5 % от разчетите към ЗДБРБ за 2023 г., при 64 788,7 млн. лв. за 2022 г. или ръст от 2 252,1 млн. лева. Изпълнението на приходите по държавния бюджет е 97,5 %, по бюджета на ДОО - 101,4 %, по бюджета на НЗОК - 100,8 %, по бюджетите на общините - 102,1 %, Разплащателна агенция към ДФ „Земеделие“ (вкл. по бюджетите на бенефициентите) - 60,9 %, Национален фонд (вкл. по бюджетите на бенефициентите по оперативните програми) - 75,9 %.

Приходи по КФП за 2022 г. и 2023 г. (млн. лв.)

*В частта на преките данъци са включени и другите данъци

Общата сума на **данъчните постъпления** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 52 318,4 млн. лв. (98,4 % от годишните разчети). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 78,0 %. Данъчните постъпления за 2023 г. представляват 28,5 % от БВП за годината, при 27,9 % от БВП за 2022 г. Съпоставени с предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 5 535,4 млн. лв. (11,8 %). В номинален размер приходите от преки данъци възлизат на 11 222,2 млн. лв., приходите от косвени данъци са в размер на 22 747,4 млн. лв., приходите от осигурителни вноски са в размер на 15 626,3 млн. лв., а постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 2 722,4 млн. лева.

Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски за 2023 г. са в размер на 15 626,3 млн. лв., 101,0 % спрямо планираните за 2023 г. и с 1 888,7 млн. лв. (13,7 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП, приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2023 г. представляват 8,5 % при 8,2 % от БВП за 2022 г. Постъпилите през 2023 година приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 11 310,1 млн. лв., което е 101,1 % изпълнение на заложените за 2023 г. разчети и с 1 375,9 млн. лв. (13,9 %) повече спрямо 2022 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 4 316,2 млн. лв., което е 100,7 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2023 г. средства и с 512,7 млн. лв. (13,5 %) повече спрямо 2022 г.

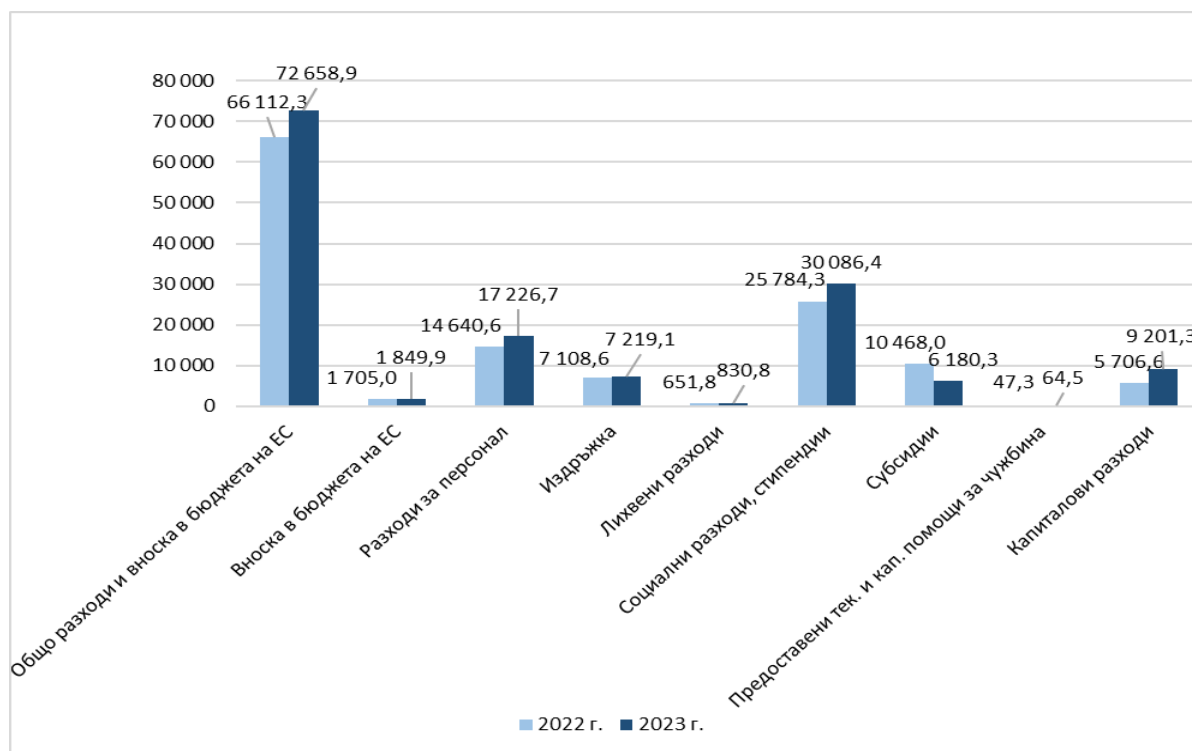
Неданъчните приходи са 10 891,8 млн. лв., което представлява 97,7 % от годишните разчети и се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. В частта на неданъчните приходи през 2023 г. са постъпили 1 567,9 млн. лв. приходи от дивидент за държавата от държавни предприятия. Относителният дял на

неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 16,2 %. Неданъчните постъпления за 2023 г. представляват 5,9 % от БВП за годината, при 7,2 % от БВП за 2022 г.

Помощите и даренията (основно помощи от фондовете на ЕС) за 2023 г. са в размер 3 830,7 млн. лв., което представлява 74,3 % от разчета за годината. Постъпилите помощи и дарения за 2023 г. представляват 2,1 % от БВП за годината, при 3,6 % от БВП за 2022 г.

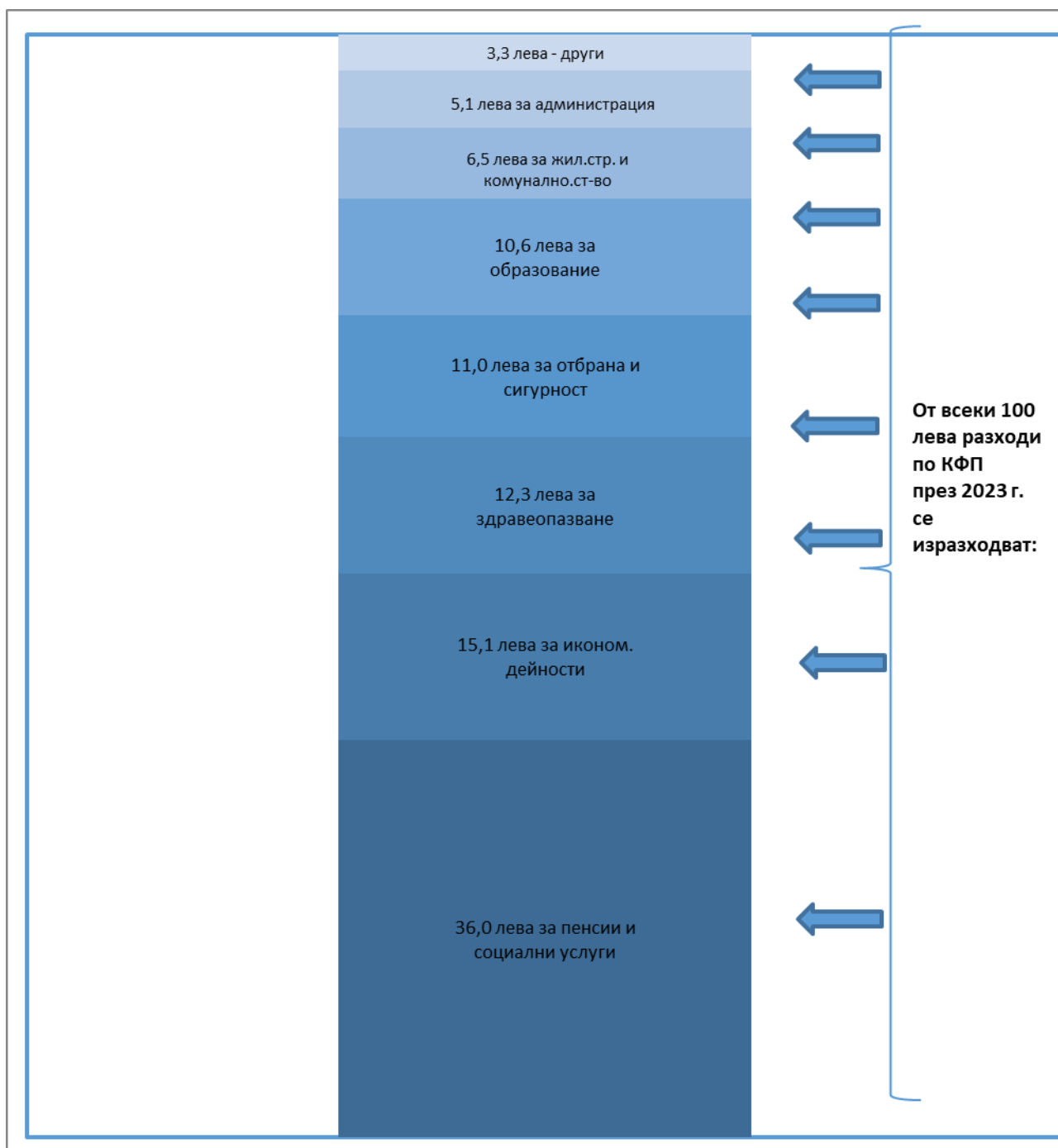
➤ **Общият размер на разходите по КФП** (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината **възлиза на 72 658,9 млн. лв.**, което е 98,1 % от годишните разчети. В номинално изражение разходите нарастват спрямо 2022 г. с 6 546,6 млн. лв. (9,9 %). *Лихвените плащания* възлизат на *830,8 млн. лв.* (100,9 % спрямо планираните за 2023 г.), *текущите нелихвени разходи* са в размер на *60 712,4 млн. лв.*, *капиталовите разходи* (вкл. *нетния прираст на държавния резерв*) възлизат на *9 201,3 млн. лв.* и *предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на *64,5 млн. лева*. *Вноската на Р. България в общия бюджет на ЕС* през 2023 г. е в размер на *1 849,9 млн. лв.* Разходите по КФП, представени като процент от БВП, представляват 39,5 % от БВП за 2023 г. при 39,4 % от БВП за 2022 г.

Разходи по икономически елементи за 2022 г. и 2023 г. (млн. лв.)

Направление на разходите по КФП за 2023 г. по функционален признак

Разгледани по функционален признак, бюджетните разходи отразяват основните направления на разходните политики по КФП в рамките на бюджетния ресурс за 2023 г. Разходите, извършени за обезпечаване на политиките и отговорностите на държавата в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи, икономическите дейности и услуги, здравеопазването, отбраната и сигурността и образованието съставляват 85,1 на сто от всички разходи, извършени през 2023 година.

Социално осигуряване, подпомагане и грижи

С най-голям относителен дял (36,0 %) от общите разходи по КФП за 2023 г. са разходите във функция „**Социално осигуряване, подпомагане и грижи**“. В тази функция се отчитат разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социално осигуряване. Общите разходи за функцията за годината възлизат на **25 523,9 млн. лв.** или 13,9 % от БВП.

С най-голям относителен дял във функцията са разходите за пенсии, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 19 208,4 млн. лв. и нарастват с 3 504,0 млн. лв. (22,3 %) спрямо предходната година. Увеличението на разходите се дължи на осъвременяването на пенсиите през 2022 г., както и на извършено увеличение на всички пенсии от 1 юли 2023 г. с 12,0 %. Освен горните промени, максималният размер на получаваните една или повече пенсии, без добавките към тях, се увеличи от 1 октомври 2022 г. на 3 400,00 лв. (със 70,0 на сто). На основание ПМС № 277 от 2023 г., по бюджета на ДОО бяха предоставени трансфери от централния бюджет на стойност 72,0 млн. лв. във връзка с Решение № 269 от 2023 г. на Министерския съвет за еднократно изплащане на допълнителна сума в размер на 70 лв. на пенсионери, които получават пенсия без добавките и компенсациите към нея за април 2023 г. в размер до 504 лв. включително.

Общата сума на разходите в група „Социални помощи и обезщетения“ на консолидирано ниво възлиза на 3 774,5 млн. лева. В структурно отношение това са разходи, които са предвидени по държавния бюджет (главно по бюджета на МТСП) и бюджета на ДОО. Размерът на усвоените разходи в групата по държавния бюджет е 1 284,7 млн. лв. Преобладаващата част от тях са по бюджета на МТСП за помощи и добавки по Закона за семейни помощи за деца, Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за личната помощ, Закона за закрила на детето, целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 2008 г. и др. Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по бюджета на ДОО са в размер на 2 324,5 млн. лв. Спрямо 2022 г. изплатените обезщетения по КСО са нараснали със 161,9 млн. лв., или ръст от 7,5 %. Изплатените суми по основните направления са както следва: обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки - 878,7 млн. лв. млн.; обезщетения при бременност и раждане - 597,1 млн. лв.; обезщетения за безработица - 479,1 млн. лв.; обезщетения за отглеждане на малко дете - 333,9 млн. лв. и други. Като текущи трансфери за домакинствата в тази група се отчитат и изплатените през 2023 г. средства за сметка на преведения трансфер от МЗ за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса в размер на 162,0 млн. лв.

Общият размер на изразходваните средства за група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта“ за 2023 г. е 2 538,9 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите, са държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и сметките за средства от ЕС. С най-голям дял в групата са разходите, отчетени по бюджета на общините (1 632,5 млн. лв.). Разходите в групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта. Размерът на отчетените разходи по държавния бюджет е 324,0 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 313,8 млн. лв. и по централния бюджет 10,1 млн. лв. В тази група разходи са планирани по бюджета на МТСП средствата за активните мерки на пазара на труда, с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и поддържане на работната сила. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта са в размер на 70,8 млн. лв., от които в тази група разходи са отчетени 40,3 млн. лв., а 30,5 млн. лв. представляват трансфери към министерства, ведомства и общини. Отчетените разходи за програми, дейности и служби по

социалното осигуряване, подпомагане и заетостта през 2023 г. по бюджета на ДОО са в размер на 161,7 млн. лв. Значителен е и делът на средствата от ЕС - 415,0 млн. лева. Те са отчетени по Оперативна програма (ОП) „Развитие на човешките ресурси“, „Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица“ (ФЕПНЛ), период 2014-2020 и Програма за храни и/или основно материално подпомагане 2021-2027, съфинансирана от Европейски социален фонд плюс (ПХОМП, ЕСФ+).

Икономически дейности и услуги

На второ място по относителен дял в структурата на общите разходи по КФП за 2023 г. е функция „**Икономически дейности и услуги**“ в размер на **10 671,8 млн. лв.** Те съставляват 15,1 % от общите разходи по КФП и са свързани с реализиране на приоритети в сферата на енергетиката, промишлеността и строителството, транспорта и съобщенията, селското и горското стопанство, риболова, туризма и други. Основните направления, в които са изразходвани средствата по тази функция, са: изграждане на инфраструктурни обекти с национално значение, ремонт и поддържане на съществуващата транспортна мрежа, за компенсиране високите цени на енергията по одобрени от Министерския съвет програми, подпомагане на земеделските производители и други. През 2023 г. с най-голям относителен дял във функцията (46,3 %) са разходите по група „Транспорт и съобщения“, които са в размер на 4 944,0 млн. лв. Целта на провежданата политика в този сектор е развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура; организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност, както и развитие на съобщенията и информационните технологии.

Отчетените разходи по държавния бюджет в група „Транспорт и съобщения“ за 2023 г. са в размер на 3 029,5 млн. лева. През 2023 г. по бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията (МТС) в група „Транспорт и съобщения“ са усвоени средства в размер на 823,7 млн. лв. Разходите за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия предоставени чрез бюджета на МТС са в общ размер на 533,8 млн. лв., в т. ч. 194,8 млн. лв. за „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД. Субсидията е предназначена за компенсиране на разликата между реализираните приходи и направените разходи за осъществяване на превозната услуга. Средствата за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ възлизат в размер на 270,8 млн. лв. за осигуряване на текущото поддържане и експлоатация на железопътната инфраструктура. В изпълнение на задължението за компенсиране на несправедливата финансова тежест от изпълнението на универсалната пощенска услуга през 2023 г. на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 33,7 млн. лв. През 2023 г. за компенсиране на извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа, на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 27,6 млн. лв. На „България Хели Мед Сървиз“ ЕАД са предоставени 4,5 млн. лв. за извършване на услуга от общ икономически интерес – полети за осигуряване на въздушен транспорт с вертолети за нуждите на спешната медицинска помощ, организирана от държавата при условията и по реда на Регламент (ЕС) № 965/2012 на Комисията от 5.10.2012 г. С ПМС № 140/2023 г. за одобряване на допълнителни разходи/трансфери от резерва по чл. 1, ал. 2, раздел II, т. 5.1 от ЗДБРБ за 2023 г. за непредвидени и/или неотложни разходи за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия на ДП „Пристанищна инфраструктура“ са предоставени 2,4 млн. лв. за преодоляване на последиците от бедствието с кораба „Вера Су“. Чрез бюджета на Комисията за регулиране на съобщенията през 2023 г. са усвоени средства в размер на 29,1 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния спектър и услуги на информационното общество. През 2023 г. чрез бюджета на Държавна комисия по сигурността на информацията в това функционално направление е финансирана

дейността на Специалната куриерска служба. Чрез бюджета на Министерството на електронното управление през 2023 г. са усвоени средства в размер на 68,2 млн. лв. за финансово обезпечаване на дейностите в областта на електронното управление, електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, както и за поддържане на информационните системи и центрове. Отчетените разходи по общинските бюджети за група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 824,0 млн. лв., от които 499,7 млн. лв. текущи и 324,3 млн. лв. капиталови разходи. Средствата са основно за поддържане на четвъртокласната пътна мрежа на общините и прилежащата към нея инфраструктура, субсидии за вътрешноградския и междуселищния транспорт и други. Изразходваните средства от ЕС в група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 1 090,5 млн. лв. (в т.ч. капиталови разходи 1 072,3 млн. лв.), основно по следните оперативни и др. програми: „Транспорт и транспортна инфраструктура“, „Региони в растеж“, „Околна среда“, по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ и други.

Общият размер на усвоените средства по група „Минно дело, горива и енергия“ е 3 388,7 млн. лв., като преобладаваща част от тях (2 903,4 млн. лв.) са извършени по бюджета на ФСЕС. С основната част от тях са платени средства за компенсирани високите цени на енергията по одобрени от Министерския съвет програми, за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик (на ел. енергия), произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност.

Общата сума на разходите в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов“ е 1 738,4 млн. лева. От тази сума 1 112,6 млн. лв. са отчетени от Министерството на земеделието и храните (МЗХ) и Държавен фонд „Земеделие“. Средствата по бюджета на МЗХ–253,4 млн. лв. са за изпълнение на следните политики: борбата със заразни и паразитни болести; събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностикуми; покупка на противорадови ракети за борба с градушките; охрана и възпроизводство на горите; издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча; опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка; развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; контрол на зърното и фуража; опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната; изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника; сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал; опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти; за субсидиране цената на водата за поливни нужди. Средствата, изразходвани през 2023 г., за реализиране на национални политики в сектора чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие“ са в размер на 734,7 млн. лв. Най-голяма част от средствата са изразходвани за осъществяване на държавно подпомагане под формата на държавни помощи (601,4 млн. лв.), следвани от преходна национална помощ за тютюн (69,8 млн. лв.) и преходна национална помощ за животни (53,1 млн. лева). Изразходваните европейски средства в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов“ са 590,6 млн. лв., включително разходите за национално съфинансиране. Основната част от тези разходи (563,5 млн. лв.) са извършени чрез Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“ за финансиране на мерки и програми, финансирани чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за рибарство и Европейския фонд за гарантиране на земеделието. По общинските бюджети в групата са изразходвани 35,1 млн. лв. В тази група се отчитат разходите, определени по решение на

Информационен бюлетин „Отчетът за изпълнението на бюджета за 2023 г. - накратко“

общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти, горски площи, управление и регулиране на дейностите по горско стопанство, лов и риболов и други дейности по селско и горско стопанство.

Разходите в сферите на промишлеността и строителството, туризма и другите дейности по икономиката са в размер на 600,7 млн. лв. и са изразходвани за: изграждане на конкурентноспособна икономика, която ще осигури растеж и развитие на регионите в България, насърчаване и ускоряване на иновациите и инвестициите в цялата страна и във всички сектори на икономиката; популяризиране на българския туристически продукт чрез участие с национални и информационни щандове на международни туристически изложения в България и в чужбина; финансово осигуряване на издателска дейност, издръжката на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния контрол, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности, свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др. Преобладаващо изразходваните суми са от сметките за средства от ЕС - 278,8 млн. лв. (основно по ОП „Иновации и конкурентоспособност, по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ, по Програма за конкурентоспособност и иновации в предприятията 2021-2027 (ПКП), ОП „Региони в растеж“ и други).

Здравеопазване

В структурата на общите разходи по КФП за 2023 г. разходите за функция „Здравеопазване“ са с дял от 12,3 %, които отразяват държавната политика в областта на общественото здраве и здравното осигуряване. Изразходваните средства в сферата на здравеопазването за 2023 г. са в размер на **8 741,4 млн. лв.** и представляват 4,8 % от БВП. Отчетените разходи в тази функция по бюджета на НЗОК са в размер на 6 717,2 млн. лв., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 6 621,7 млн. лв., изразходвани по следните направления: първична извънболнична медицинска помощ - 448,3 млн. лв.; специализирана извънболнична медицинска помощ - 465,3 млн. лв.; дентална помощ - 271,2 млн. лв.; медико-диагностична дейност - 214,4 млн. лв.; лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната - 1 007,8 млн. лв.; лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ - 736,7 млн. лв.; медицински изделия, прилагани в болничната помощ - 146,3 млн. лв.; болнична медицинска помощ - 3 204,1 млн. лв. и други здравноосигурителни плащания - 127,7 млн. лева.

Разходите по държавния бюджет за функция „Здравеопазване“ през 2023 г. са в размер на 1 442,3 млн. лв. и са насочени към финансиране на следните приоритети: основни системи на общественото здравеопазване - центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др.; национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания; осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка; диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТС, МС, МО, МВР и ММС. Основните разходи за функция „Здравеопазване“ по държавния бюджет се осъществяват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването. То субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2023 г. по отчет са 256,6 млн. лева. Чрез бюджета на МЗ и през 2023 г. се осъществяват разходи по централни доставки за ваксини и тестове, в т.ч. авансово плащане към „Пфайзер“ - такса за вписване за изменен план за договорени дози ваксини срещу КОВИД-19 в размер на 134,2 млн. лв., за лекарствени продукти за пациенти със

СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости, като по отчет тези разходи са в размер на 208,8 млн. лева.

По общинските бюджети за функция „Здравеопазване“ са отчетени разходи в размер на 387,8 млн. лв. или 102,7 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. С тези средства са финансирани разходите за персонал в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, общинските съвети по наркотични вещества и превантивно информационни центрове, пътни разходи на правоимащи болни и средствата за командироване на експертите от ТЕЛК от друга община и други.

Изразходваните европейски средства във функция „Здравеопазване“ са в размер на 191,8 млн. лв., основно по ОП „Региони в растеж“, Плана за възстановяване и устойчивост на РБ, ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ и други.

Отбрана и сигурност

Разходите, извършени в сферата на **отбраната и сигурността** през 2023 г., са в размер на **7 814,1 млн. лв.**, или 11,0 % от общите разходи, което представлява 4,3 % от БВП. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, поддържането на отбранителния потенциал на страната, опазването на обществения и правовия ред, издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Извършените разходи по КФП за група „Отбрана“ през 2023 г. са в размер на 3 001,7 млн. лв. Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на Министерството на отбраната (МО) - 2 934,3 млн. лв. През годината усилията на МО бяха фокусирани върху: подобряване на условията за изпълнение на мисиите и задачите на Въроръжените сили; ускоряване изграждането и поддържането на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; изпълнение на Целите на способностите на НАТО; превъроръжаване и модернизация, вкл. чрез стартиране на дълго отлагани проекти; по-нататъшно изграждане на предното присъствие на НАТО; попълване на вакантните длъжности във Въроръжените сили; окомплектоване и подготовка на доброволния резерв. За оптимизиране на управленските процеси в контекста на изпълнението на Програма 2032 беше стартиран Стратегически преглед на отбранителната политика.

Разходите за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност“ по КФП са в размер на 3 124,6 млн. лв., като с най-голям дял е Министерство на вътрешните работи с 2 590,5 млн. лв. Средствата за осигуряване дейността на съдебната власт са в размер на 1 211,1 млн. лв., а за тези по администрирането на затворите - 309,8 млн. лв. Останалите средства във функцията - 166,9 млн. лв., са за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии.

Образование

Разходите за сферата на **образованието** съставляват 10,6 % от общите разходи по КФП за 2023 г. Сумата на изразходваните средства в тази функция за годината е **7 501,5 млн. лв.**, което представлява 4,1 % от БВП. От тях по държавния бюджет са отчетени разходи в размер на 886,5 млн. лв. или 58,8 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2023 г. Останалата част от планираните разходи за образование е отчетена и през 2023 г. като предоставени трансфери по други бюджети, които не са част от държавния бюджет, но са включени в КФП. През 2023 г. са разчетени 465,0 млн. лв. за предвиденото нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование.

Отчетените разходи за образование от държавните висши училища са в размер на 1 263,1 млн. лв.

Най-голяма част от разходите по функцията се извършват от общините, тъй като финансирането на преобладаващата част от детските градини, началните и средните училища е децентрализирано и става чрез общинските бюджети. Разходите по общинските бюджети за функцията са 4 933,4 млн. лв. или 110,1 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. Превишението спрямо закона се дължи на финансирането по национални програми „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“, „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда“, „Без свободен час“, „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“, „България – образователни маршрути“, „Заедно в изкуствата и в спорта“ и други национални програми за развитие на образованието. Училищата и детските градини получават допълнителни средства за компенсиране транспортните разходи на педагогическия персонал, за работа с деца от уязвими групи, за стипендии на деца с изяви дарби, за диференцирано заплащане на труда на директорите, за безплатен транспорт на ученици до 16 г. възраст, за закупуване на познавателни книжки, учебници, достъп до електронно четими учебници, учебни комплекти и учебни помагала, за изплащане на стипендии за постигнати образователни резултати, както и средства за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и по специалности от професии, за които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. През 2023 г. по бюджетите на общините са предоставени допълнително средства за финансиране на обхванатите от началото на учебната 2023 – 2024 година в задължителното предучилищно образование деца, навършили 4-годишна възраст, и допълнителна подкрепа на личностното развитие и подпомагане храненето в образователните институции в системата на предучилищното и училищното образование във връзка с чл. 1, ал. 5, т. 2.3 и 2.9 от ЗДБРБ за 2023 г.

Средствата от ЕС във функцията са в размер на 392,8 млн. лв. и са основно по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, ОП „Региони в растеж“, Плана за възстановяване и устойчивост на РБ и др.

Разходи, класифицирани в други функции

Разходите за функция „Общи държавни служби“ са в размер на **3 609,7 млн. лв.**, 2,0 % от БВП. Разходите, отчетени по функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ са в размер на **4 594,9 млн. лв.** (2,5 % от БВП). Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на **културата, спорта, почивните дейности и религиозното дело** са в размер на **1 520,9 млн. лв.** или 0,8 % от БВП. **Разходите, неклассифицирани в другите функции** включват лихвени плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и др. и са в размер на **830,8 млн. лв.**, което представляват 0,5 % от БВП.

СЪПОСТАВКА НА ПАРАМЕТРИТЕ ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА С ИЗИСКВАНИЯТА НА ФИСКАЛНИТЕ ПРАВИЛА В ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

Фискално правило по отношение на структурния дефицит на сектор "Държавно управление"

- Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер до 1 % от БВП. Тази цел е в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси.
- През 2023 г. структурното бюджетно салдо бе оценено на дефицит от 2,6 % от БВП. Отрицателният бюджетен баланс на сектор "Държавно управление" (1,9 % от БВП) бе коригиран във възходяща посока, с оглед отчитането на някои от въведените бюджетни мерки като мерки с временен характер. Корекцията спрямо фазата на икономическия цикъл върху бюджетно салдо също бе отрицателна.

Фискално правило по отношение на дефицита на сектор "Държавно управление"

- На база на данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2023 г. е дефицит в размер на 1,9 % от БВП. Отчетената стойност отговаря на заложената референтна стойност в чл. 25, ал. 2 на ЗПФ.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи

- Оценката на съответствието с изискванията по Пакта за стабилност и растеж (ПСР) и Закона за публичните финанси (ЗПФ) по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология на Европейската комисия за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. Бенчмаркът на разходите се сравнява с нивото на потенциалния средносрочен растеж на БВП, изчислен от ЕК.
- На база направени изчисления от Министерството на финансите изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява на -4,9% за 2023 г. Това е под нивото на референтния растеж от 2,2% за отчетната година, изчислен от ЕК.

Фискално правило по отношение на салдото по КФП

- Съгласно разпоредбите на чл. 27, ал. 4 от ЗПФ дефицитът по КФП на касова основа не може да надвишава 3,0 на сто от БВП. На база на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по КФП за 2023 г. е отрицателно (дефицит) в размер на 3,1 на сто от БВП, което представлява минимално превишение на референтната стойност, заложена в ЗПФ. В този смисъл отклонението от разпоредбите на чл. 27, ал. 4 е с 0,06 пр. пункта. Следва да се отбележи, че НСИ публикува окончателни данни за номиналния размер на БВП по текущи цени през месец октомври 2024 г. и е възможно да настъпят промени.

Фискално правило по отношение на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“

- Съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга към края на 2023 г., стойността на индикатора, определящ степента на държавна задлъжнялост и един от основните критерии за конвергенция – показателят „консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ достига до ниво от 23,1 % (при 22,6 % през 2022 г.). На база на отчетените данни за показателя, изискванията на чл. 29 от ЗПФ са изпълнени.

Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по КФП

- Съгласно разпоредбите на чл. 28 от ЗПФ разходите по КФП не могат да надвишават референтната стойност от 40 на сто от БВП. На база на обобщените годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет общите разходи (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за 2023 г. представляват 39,5 на сто от БВП, което съответства на посочената разпоредба.

ОТЧЕТЪТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА ЗА 2023 Г. В ЧИСЛА

96,5 % изпълнение
на разчетите по
приходите

• **Приходите, помощите и даренията** по КФП за 2023 г. са в размер на 67 040,8 млн. лева, което е 98.6 % от годишните разчети.

98,1 % изпълнение на
разчетите по
разходите

• Общият размер на **разходите** по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината възлиза на 72 658,9 млн. лв., което е 98,1 % от годишните разчети.

3,1 % от БВП
дефицит по КФП

• **Салдото по КФП** на касова основа за 2023 г. е отрицателно в размер на в размер на 5 618,1 млн. лв., което представлява 3,1 % от БВП.

Дефицит в размер на
1,9 % от БВП на
сектор "ДУ"

• Оценката в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга е, че през 2023 г. салдото на сектор „Държавно управление“ е отрицателно в размер на 1,9 % от БВП.

23,1 % от БВП
дълг на сектор "ДУ"

• По отношение на показателя държавен дълг като относителен дял от БВП България остава втора след Естония с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2023 г. – 23,1 % от БВП.

5,6 млрд. лв. касови
постъпления от ЕС

• Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2023 г. е 5 561,1 млн. лева.

Фискалният резерв е
в размер на 13,4
млрд. лв.

• Фискалният резерв към 31.12.2023 г. е в размер на 13,4 млрд. лв., в т.ч. 10,9 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 2,5 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.